

ALEGERILE DIN 1937 ÎN JUDEȚUL PUTNA

Petru Obodariu

Alegerile din 1937 au fost importante în epocă, întrucât ele ar fi trebuit să consolideze orientarea democratică a țării și frânarea tendințelor de instaurare a monarhiei autoritare a lui Carol al II-lea.

La 20 noiembrie 1937 guvernul Gheorghe Tătărescu a dizolvat Parlamentul și a fixat data alegerilor pentru 20 decembrie același an. Urmărind să asigure succesul guvernului în alegeri, regele i-a sugerat lui Gheorghe Tătărescu încheierea unor carteluri electorale, cu Frontul Românesc, Partidul Naționalist-Democrat, Partidul German. Cartelurile cu aceste partide (Frontul Românesc, Partidul German), organizații de extremă dreaptă, au nemulțumit atât pe „bătrânii” liberali și chiar pe unii „tineri” apărători ai regimului democratic.¹

Principalele partide care se opuneau regelui Carol al II-lea erau PNT și Partidul „Totul pentru Țară” (forma legală sub care activa Garda de Fier).

La 23 noiembrie 1937, Comitetul Central Executiv al PNT a ales în funcția de președinte pe Iuliu Maniu. Acesta reprezenta simbolul „*luptei constituționale*” și și-a făcut un scop din lupta împotriva guvernului Gheorghe Tătărescu și a camarilei regale. Pentru a-și apropia victoria în alegeri, PNT a încheiat pe 25 noiembrie 1937, în „*pact de*

---

¹ I. Scurtu, **Contribuții la viața politică a României**, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1988, p.414

apărare a libertății alegerilor și de neagresiune“ între partidele de opoziție cu Mișcarea Legionară a lui C. Z. Codreanu. La acest pact a aderat imediat și Gheorghe Brătianu. Conform pactului, partidele semnatare se angajau *„să apere libertatea și să asigure corectitudinea alegerilor“*, *„să înconjoare actele și limbajul de violență și de denigrare”*, fapt ce *„nu împiedică afirmarea ideologiei proprii și discuția de bună credință”* Ele aduceau *„un cuvânt de chemare”* și celorlalte partide să se alătore acestei înțelegeri. Pactul reprezenta o alianță anticarlistă, rezultată din evoluția divergențelor existente între cercurile Palatului, sprijinite de guvernul Gheorghe Tătărescu, pe de o parte, și Garda de Fier, gruparea manistă și Gheorghe Brătianu, de cealaltă parte²

Încheierea pactului de neagresiune a stârnit o mare senzație în epocă întrucât PNȚ era adept al democrației parlamentare și a unei politici tradiționale externe alături de democrațiile occidentale, pe când Corneliu Zelea Codreanu declara *„Eu sunt contra Micii Înțelegeri, eu sunt contra Înțelegerii Balcanice și n-am nici un atașament pentru Societatea Națiunilor, în care nu cred. Eu sunt pentru o politică externă a României alături de Roma și Berlin (...). În 48 de ore după biruința mișcării legionare, România va avea o alianță cu Roma și Berlinul”*³

În județul Putna alegerile s-au desfășurat în liniște, fără vreun incident electoral, în ciuda părerii exprimate de prefectul județului că *„frământările politice, care în raza acestui județ sunt cu mult mai accentuate ca în alte localități”* vor periclita campania electorală. De aceea cere a i se pună la dispoziție pentru buna desfășurare a campaniei electorale un efectiv de 70 de jandarmi de la Chestura de Poliție

---

² I. Ardeleanu, M. Mușat, **România după Marea Unire**, vol.II, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1988, p.725-727

³ „Buna Vestire”, din 30 noiembrie 1937 (ediție specială)

Focșani, a câte 10 jandarmi la sediile Comisariatelor de Poliție din orașele Odobești, Adjud și Panciu.⁴

La Tribunalul din Focșani au fost înscrise listele PNL, PNL-Gheorghe Brătianu, PNT, Partidul Național-Creștin, Partidul Radical-Țărănist, Partidul Poporului, Partidul Evreiesc, Frontul Muncii.⁵

În cadrul campaniei electorale din județul Putna, partidele semnatare ale pactului de neagresiune s-au mărginit în a-l respecta, neatacându-se în vreun fel. Nu același lucru însă va face Partidul Național-Creștin care a atacat pactul dintre PNT și Mișcarea Legionară, socotind că numai „*A. C. Cuza a rămas alături de inima și durerile neamului*”⁶

Problema centrală în jurul căreia partidele angajate în lupta electorală în județul Putna își vor centra atenția a fost problema atitudinii față de evrei, în zonă existând o puternică minoritate evreiască. Numai în Focșani, recensământul din 1899, înregistra 6.413 evrei la un total de 23.783 locuitori. Această comunitate avea la dispoziție 4 sinagogi și 2 școli cu localuri proprii.⁷ Potrivit recensământului din 1930, în Focșani, 37% din micii industriași și meseriași patroni erau evrei, iar în orașul Panciu, peste 60% dintre aceștia erau tot evrei.⁸

Partidul „Totul pentru Țară” în manifestele sale electorale avea înscrise între obiective „*unirea pentru toți creștinii pentru înălțarea bisericii străbune și alungarea lui Iuda care vrea să strice credința*”

⁴ Arhivele Naționale Vrancea (în continuare se va cita ANVn), fond Prefectura jud. Putna, dosar nr. 98/1937, f.37

⁵ Ibidem, f.85

⁶ Ibidem, dosar nr. 102/1937, f.35

⁷ D. F. Caian, **Istoricul orașului Focșani. Scris cu prilejul Jubileului de 40 ani de domnie a Majestății Sale Regele Carol I de ...**, Tipografia, Legătoria de cărți și Steriotipia Gh. A. Diaconescu, Focșani, 1906, p.250

⁸ ANVn, fond Prefectura jud. Putna, dosar nr. 93/1930, f.62

noastră sfântă; alungarea cămătarilor, jidani și jidoviți; pădurile și pământul vor fi numai ale românilor de sânge”⁹

Partidul Național-Creștin era și mai dur „*numai noi vom izgoni pe jidani din țară, iar averile lor le vom împărți românilor*”

PNȚ milita pentru desființarea impozitului pentru suprafețele de pământ până la 10 pogoane, cărți de școală gratuite pentru copii și ieftinirea bumbacului, zahărului, fierului etc.¹⁰

Propaganda PNL s-a bazat exclusiv pe personalitatea lui N.N.Săveanu, fost ministru, președinte al Camerei Deputaților și președinte de onoare al organizației județene PNL Putna. Într-o publicație oficială județeană a PNL se arată cum D-sa a făcut pentru orașul Focșani tot ce se vede, lumină, canalizare, palat administrativ, tribunal, străzi, cum sub guvernarea național-liberală s-au construit în județ 12 localuri de primărie, 86 clase de școală, 16 locuințe pentru învățători, o școală monumentală la Mărășești, dispensare la Străoane, Păunești, Țifești, Mera și Jariștea, stația de avertizare și oenologie de la Odobești.¹¹

Alegerile din 1937 au fost câștigate în județul Putna de PNL, partidul care a organizat alegerile, dar cu un procentaj modest, doar 36% dintre alegători oferindu-le votul, totuși județul Putna își păstra renumele de „Citadelă” a liberalilor. Surpriza alegerilor a fost procentajul de 26% obținut de Partidul „Toțul pentru Țară”, celelalte partide obținând următoarele rezultate: PNT 13% din voturi, Partidul Național-Creștin 10,7%, PNL – Gh.Brătianu 7,92%.

Partidul care a înregistrat cea mai rapidă ascensiune pe eșichierul vieții politice județene era Partidul „Totul pentru Țară” care, la precedentele alegeri din 1931 și 1932 a obținut rezultate nespectaculoase.

---

⁹ Ibidem, dosar nr. 102/1937, f.161

¹⁰ Ibidem, dosar nr. 102 bis/1937, f.1

¹¹ „Informatorul”, anul IV, nr.61 din decembrie 1937

Situația era identică cu cea înregistrată, la nivel național, PNL (C.I.C.Brătianu) câștigând alegerile cu 35,92% urmat fiind de PNȚ cu 20,4% și Partidul „Totul pentru Țară” cu 15.58% din totalul voturilor exprimate.¹² Procentajul obținut de Partidul „Totul pentru Țară” a fost receptat de contemporani ca o mare victorie pentru aceștia. Pentru a vedea care sunt rădăcinile acestei mișcări în județul Putna trebuie să arătăm că în anii de după Primul Război Mondial în zonă a apărut o mișcare naționalistă care promova un puternic antisemitism.

Încă din 1923, funcționa în Focșani o filială puțin numeroasă a L.A.N.C.(Liga pentru apărarea național-creștină) Climatul politic al județului devine din ce în ce mai încordat începând cu 1925. L.A.N.C. lansează primul număr din organul său central **Apărarea Națională**, în care A. C. Cuza justifică în articolul de fond ideea antisemitismului ca apărare a nației *„nesocotită în drepturile ei suverane și amenințată în existența ei”* De altfel, L.A.N.C. apare ca vârful de lance al luptei pentru soluționarea problemei evreiești *„prin legalitate și ordine”*¹³

În ciuda unui curent antisemit prezent în Focșani și județ, mișcarea naționalistă nu era foarte puternică. Însă mutarea procesului lui C.Z.Codreanu¹⁴ la Focșani a bulversat totul. Se răspândesc manifeste „Memorialul studenților din Galata către M-Sa Regele”, care este găsit în număr mare la Panciu, alături de alte broșuri de propagandă¹⁵ În jurul Teatrului „Maior Gh.Pastia” unde urma să se desfășoare procesul au fost trimise 5 companii a 80 de oameni sub comanda unui maior.¹⁶ Prefectura va ordona ca toate persoanele străine venite cu ocazia

¹² ANVn, fond Prefectura jud.Putna, dosar nr. 97/1937, f.117; Monitorul Oficial, partea I-a, nr.301 din 30 decembrie 1937

¹³ Ibidem, dosar nr. 66/1925, f.294

¹⁴ Procesul lui C. Z. Codreanu în urma asasinării lui C. G. Manciuc, prefectul poliției Iași

¹⁵ ANVn, fond Prefectura jud.Putna, dosar nr. 67/1925, f.3, 5, 8

¹⁶ Ibidem, f.2

procesului lui Codreanu să fie conduse la poliție de unde să fie evacuate din oraș.

Corneliu Zelea Codreanu, care la început se temuse de reacțiile locuitorilor din Focșani, va ajunge să descrie plin de entuziasm atmosfera din martie 1925, când urma să se desfășoare procesul, „*a treia zi după ce sosisem, întreaga populație, fără deosebire de partid politic, și cu toate încercările autorităților de a mi-o face ostilă, trecuse spontan de partea mea*”¹⁷, iar deși procesul se amânase pentru aprilie, are loc o puternică manifestație de stradă „*care a durat toată după amiaza până noaptea târziu*”¹⁸. Deși subiectiv și deci probabil exagerat, Codreanu avea un dram de dreptate, întrucât sosirea sa a fost un eveniment în Focșani, cel puțin pentru tineri care vedeau în Codreanu un model, cât și pentru grupul naționalist ce activa în oraș (gen. dr. Macridescu, Hristache Solomon, Georgică Niculescu, colonel Brezu, familiile Olteanu, maior Cristopol, Tița Pavelescu)¹⁹. Din cauza atmosferei naționaliste create în Focșani, procesul lui C.Z.Codreanu a fost transferat la Turnu-Severin, unde acesta va fi achitat.

La întoarcerea din Turnu-Severin, la Focșani, pe Codreanu îl aștepta o delegație pe care acesta o cifra la circa 1.000 de persoane, care voiau să-l convingă să se oprească o zi în oraș. Delegația ce s-a urcat în tren - Hristache Solomon, Aristotel Gheorghiu, Georgică Niculescu și alții - îl convinge să facă nunta la Focșani.²⁰ Din 13 iunie 1925 orașul „*era năpădit de persoane venite în acest scop*.”²¹ La venirea mirilor, populația orașului le-a făcut o manifestație impunătoare, fără incidente. Nunta s-a desfășurat, după cum prezintă Raportul Prefecturii către Ministerul de Interne, într-o atmosferă deosebită. În oraș au sosit prin toate barierele orașului care cu boi, trăsură, „*împodobite cu verdeață,*

---

¹⁷ C. Z. Codreanu, **Pentru legionari**, Editura Gordian, Timișoara, 1993, p.240

¹⁸ **Ibidem**

¹⁹ **Ibidem**

²⁰ **Ibidem**, p.251

²¹ ANVn, fond Prefectura jud.Putna, dosar nr. 67/1925, f.86-87

scoarțe naționale și steaguri multicolore”, la ora 10 fiind prezenți câteva zeci de mii de săteni, în frunte cu o gardă de călăreți, lăutari, fete îmbrăcate în costume naționale. Lungul convoi a ajuns la Petrești (3 km nord de Focșani) la ora 12,30 când a început cununia religioasă, oficiată de nouă preoți.²² Nunta a avut și o tentă politică, la sfârșitul ei, Corneliu Zelea Codreanu, A. C. Cuza, preotul G. Popescu etc. au ținut cuvântări despre necesitatea salvării neamului de evrei, iar cei prezenți vor jura că vor îndeplini programul lansat de L.A.N.C.²³

În luna august 1925 Codreanu va reveni în Putna pentru a boteza 100 de copii, la Ciorăști, întrucât în Focșani era declarată starea de asediu.²⁴

După procesul lui Codreanu și oficierea nunții sale la Focșani, popularitatea mișcării naționaliste a crescut, fapt ce îl determină pe acesta să candideze pe listele L.A.N.C. în județul Putna.²⁵ Județul în care fusese atât de bine primit, l-a dezamăgit însă, „*Am căzut, deși în oraș bătusem toate partidele.*”²⁶

Este greu de crezut că eșecul lui Codreanu în Putna la alegerile din 1926 se datorează, doar, așa cum susține, împiedicării de către autorități a campaniei sale electorale în județ. Influența L.A.N.C. în Putna nu era suficient de mare încât această organizație să trimită un deputat în Parlament. În orice caz, eșecul din Putna a întărit divergențele Codreanu – Cuza, în ciuda unui succes relativ bun pe ansamblul țării al L.A.N.C., 10 deputați fiind trimiși în Parlament.²⁷

Dar acest lucru nu rezolva nemulțumirile grupului radical din L.A.N.C. care reproșa lui Cuza și adepților săi apărarea sistemului

²² Ibidem

²³ Ibidem

²⁴ C. Z. Codreanu, *op.cit.*, p.256

²⁵ Ibidem, p.270-273

²⁶ Ibidem

²⁷ Fr. Veiga, *Istoria Gărzii de Fier. 1919-1941*, Editura Humanitas, București, 1993, p.87

existent, un antisemitism simplist, incapacitatea pătrunderii în lumea satelor și a trezirii prin revoluție a tuturor creștinilor în fața pericolului evreiesc.²⁸ De aceea, la 24 iunie 1927, se întemeiază la Iași, Legiunea Arhanghelului Mihail. Legiunea era închinată Arhanghelului Mihail, semnul său era o icoană, iar concepția despre lume era impregnată de creștinism, consacrată dublei misiuni de regenerare național-politică și spirituală.²⁹

Din Senatul Legiunii făceau parte 3 personalități putnene: Hristache Solomon, general dr. Macridescu și Ion Butnaru, cei trei alături de Pantelimon Statache, Ghiță Antonescu, Traian Cotigă, toți originari din Putna, fuseseră printre cei ce depuseseră primul jurământ pentru lupta în Legiunea Arhanghelului Mihail la 8 noiembrie 1927.

De altfel, Focșanii și județul Putna în ansamblu, erau unul din nucleele de bază ale Mișcării, nu prin numărul aderenților, ci prin influența și importanța lor ceea ce i-a transformat în protectori ai Legiunii. Trecerea lui Codreanu prin Focșani și candidatura sa din 1926 îi folosiseră pentru a stabili aceste relații la diferite niveluri.³⁰

În lucrarea sa **Pentru legionari**, Corneliu Zelea Codreanu amintește importanța deosebită a „Frăției de Cruce Vrancea” din Focșani care a adunat cu ocazia unei serbări patronată de gen. Macridescu 50.000 lei ceea ce a determinat schimbarea denumirii din „Vrancea” în „Victoria”.³¹

La începutul anului 1930, Codreanu va plănui lărgirea numerică și, totodată, diversificarea bazei sociale a Legiunii prin atragerea, mai ales, a țăranilor, considerând că a sosit momentul, „*de a păși în masă*” Prin urmare se intenționa participarea la viața politică și astfel se naște

---

²⁸ M. Rallo, **România în perioada revoluțiilor naționale din Europa. 1919-1945**, Editura Sempre, București, 1993, p.20

²⁹ **Ibidem**, p.22

³⁰ Fr. Veiga, **op.cit.**, p.343

³¹ C. Z. Codreanu, **op.cit.**, p.343

la 20 iunie 1930, „Garda de fier”, în cadrul căreia Legiunea era prezentă ca nucleu ales, de la care emanau stilul și ideologia Mișcării.³²

La alegerile din 1931, legionarii vor participa cu liste în doar 17 județe sub numele de Gruparea Corneliu Zelea Codreanu, în județul Putna legionarii nedeponând liste. În județ, formațiunea cea mai bine clasată la aceste alegeri a fost Uniunea Națională, formațiune hibridă condusă de Nicolae Iorga, cu 67,75% urmată de PNT cu 12,05% și PNL – Gh.Brătianu cu 7,31% din totalul voturilor exprimate.³³

Noua mișcare apărută în 1930 nu era suficient de puternică în Putna, ca și pe ansamblul țării. C. Z. Codreanu va intra în Parlament în urma alegerilor parțiale desfășurate în județul Neamț, din 31 august 1931, unde obține 11.300 voturi.³⁴

La alegerile din 1932 campania electorală din Putna are și dificultăți, partizanii Mișcării Legionare înfruntându-se cu cei național-țărăniști, având loc chiar o luptă între „bandele armate” ale acestora în comuna Vulturul.

Pe 13 iunie 1932, C. Z. Codreanu va fi prezent în județ, pentru a vedea situația, iar Hristache Solomon va amenința că Focșanii vor deveni „o baie de sânge” și că se va răzbuna pe oamenii politici și pe autorități.³⁵

La nivel național, Garda de Fier va obține 70.000 de voturi, iar prezența Focșanilor ca unul dintre orașele unde candidații Legiunii au avut voturi suficiente demonstrează importanța din ce în ce mai mare a județului Putna pentru Mișcare.³⁶

Alegerile următoare din iulie 1932 s-au încheiat pe ansamblul țării cu victoria PNT cu 40% urmat de PNL – I. Gh. Duca cu 13,63%,

³² Fr.Veiga, *op.cit.*, p.116

³³ Monitorul Oficial, nr.131 din 10 iunie 1931

³⁴ Șt. Palaghița, *Istoria mișcării legionare scrisă de un legionar*, Editura Roza Vânturilor, București, 1993, p.16

³⁵ ANVn, fond Prefectura jud. Putna, dosar nr. 121/1932, f.11-12

³⁶ C. Z. Codreanu, *op.cit.*, p.434

PNL – Gh. Brătianu cu 6,53% etc. Gruparea C. Z. Codreanu a obținut 2,37% din totalul voturilor exprimate, clasându-se pe locul 9 între grupările politice din țară. În județul Putna, aceeași grupare obținea un procent bun - 9,26% - fapt ce dovedea creșterea în importanță a filialei locale. Alegerile din județ au fost câștigate de PNTJ cu 46,19%, urmat de PNL - Gh. Brătianu cu 16,57%, PNL - I.Gh.Duca cu 15,28% etc.³⁷

În perioada 1932-1937, Mișcarea Legionară își va intensifica activitatea propagandistică în județ, elementelor vechi de propagandă, adăugându-li-se acum taberele de muncă, inaugurarea de troițe, reconstrucția bisericilor, acțiuni ce încercau să atenționeze asupra spiritului de sacrificiu, sânguinței și disciplinei de care dădeau dovadă legionarii.

O Notă informativă din iulie 1936 arăta lucrările edilitare îndeplinite de Mișcarea Legionară în județ: repararea bisericii din comuna Movilița, construirea unei case parohiale și plantarea de brazi la Soveja, captarea unui izvor în satul Șerbești, ridicarea unei troițe în comuna Bâlca, săparea unor fântâni în comunele Străoane de Sus, Crucea de Jos, o șosea în Străoane de Sus, o clopotniță în comuna Găgești, pietruirea unei fântâni în Sascut, un pod la Crucea de Sus.³⁸

Au fost toate acestea câteva elemente care au făcut posibilă ascensiunea Mișcării Legionare pe ansamblul țării, în general, și în particular, în județul Putna.

Alegerile din 1937, ultimile din perioada interbelică, au dovedit confuzia electoratului generată de alianțele și pactele de neagresiune între partidele democratice (PNL, PNTJ) și cele antidemocratice (Mișcarea Legionară, Frontul Românesc), creșterea în importanță a Legiunii și vor pregăti terenul pentru instaurarea monarhiei autoritare a lui Carol al II-lea.

---

³⁷ Monitorul Oficial, partea I-a, nr.173 din 26 iulie 1932

³⁸ ANVn, fond Prefectura jud. Putna, dosar nr. 130/1936, f.99